

Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı

Editörler:

İsmail H. DEMİRCİOĞLU

İbrahim TURAN

7. Baskı

Editörler: Prof. Dr. İsmail H. DEMİRCİOĞLU - Doç. Dr. İbrahim TURAN

TARİH ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIMI

ISBN 978-605-364-231-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

7. Baskı: Ekim 2024, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

21. yüzyılda bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim yaşamın her alanını etkilemektedir. Bu değişimin en fazla etkilediği alanlardan bir tanesi de eğitimidir. Eğitim kurumları hem teknolojik ve hem de sosyal değişime ayak uydurabilmek için kendilerini sık sık yenilemektedirler. Bu çerçevede özellikle eğitim programları, yaklaşımları ve ders kitapları, değişen ihtiyaçlar ışığında yeniden düzenlenmektedir. Çağımızda, eğitimi doğrudan etkileyen diğer bir unsur ise öğretim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelerdir. Bu alandaki değişim, öğretmen ve öğrencilere kolaylık sağlamanın yanında, etkili ve kalıcı öğrenmeye önemli katkılar sunmaktadır. Başka bir deyişle, öğrenciler eğitim teknolojileri aracılığıyla etkili, kalıcı ve eğlenceli bir öğrenme ortamına kavuşabilmektedirler.

Eğitim alanında meydana gelen değişim ve gelişmeler, öğretmen eğitimi doğrudan etkilemiş ve ülkemizde eğitim fakülteleri programları 1998 yılında yenilenmiştir. Yeni programda öğretmenlik mesleğiyle ilgili derslerin sayısı artırılmıştır. Bu derslerden bir tanesi “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersidir. Bu ders çerçevesince öğretmen adaylarına, sorumlu olacakları öğretim alanıyla ilgili öğretim teknolojilerini kullanma ve materyal geliştirme becerileri kazandırılması hedeflenmektedir.

Aday öğretmenlere, etkili birer öğretmen olabilmeleri için önemli nitelik ve beceriler kazandırabilecek olan bu dersin uygulanmasında problemler yaşanmaktadır. Bu alanda yaşanan önemli problemlerden birisi, farklı derslerin alanlarının öğretimine yönelik “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” ders kitaplarının bulunmamasıdır. Örneğin, bu çalışmadan önce tarih öğretmen adaylarının eğitimine yönelik bir “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” ders kitabı mevcut değildi. Eğitim fakültelerindeki “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersi için hazırlanan ders kitapları, bu alanla ilgili genel bilgiler vermekte olup, farklı alanların öğretimine uyarlanamamaktadır. Bu boşluğu doldurmak amacıyla, “Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” isimli bu kitap hazırlanmıştır. Çalışmanın tarih ve sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında okutulan “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” isimli derslerden sorumlu öğretim elemanlarına yol göstereceği ümit edilmektedir.

“Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” isimli kitap on bir bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde tarih öğretimi, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Eserin ikinci kısmı, tarih öğretiminde materyal hazırlama ilkeleri, öğretim paketi, öğretim panosu ve öğretim afişiyle ilgilidir. Üçüncü bölümde, öğretim araçları ve öğretim araçlarının öğretimdeki yeri hakkında bilgiler verilmektedir. Çalışmanın dördüncü bölümünde, tarih eğitiminde ders kitapları ve ders kitaplarının kullanımı açıklanmaktadır. Beşinci bölümde, tarih öğretiminde yazılı kaynaklardan nasıl yararlanılabileceği açıklanmaktadır. Altıncı bölümde, tarih öğretiminde gerçek nesnelerin kullanımıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Yedinci kısım, basılı görsellerin kullanımı hakkındadır. Sekizinci bölüm, tarih öğretiminde film ve belgesel kullanımıyla alakalıdır. Dokuzuncu bölümde, tarih öğretiminde çalışma yaprakları ve kullanımı açıklanmaktadır. Çalışmanın onuncu kısmı, tarih öğretiminde bilişim teknolojileriyle ilgilidir. Son bölüm ise, tarih öğretiminde alternatif materyal kullanımı hakkındadır. Çalışmanın öğrencilere, tarih ve sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersinden sorumlu olan öğretim elemanlarına fayda getirmesi dileğiyle...

Editörler olarak bu eserin oluşmasına katkı sağlayan bölüm yazarlarına teşekkür ediyoruz.

Elinizdeki bu eser “Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” isimi kitabın dördüncü baskısıdır. Dördüncü baskıya tarih öğretiminde materyal hazırlama ilkeleri, öğretim paketi, öğretim panosu ve öğretim afişiyle isimli yeni bir bölüm eklenmiştir. Eserin dördüncü baskısının yapıyor olması, çalışmanın önemli bir boşluğu doldurduğunun ve ilgili alana katkı sağladığının bir göstergesidir.

Editörler

Prof. İsmail H. DEMİRCİOĞLU

Doç. Dr. İbrahim TURAN

Ankara, Ağustos 2024

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Bölüm 1: TARİH ÖĞRETİMİ, ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIMI

Prof. Dr. İsmail H. DEMİRCİOĞLU, Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0002-8155-8617

Bölüm 2: TARİH ÖĞRETİMİNDE MATERYAL HAZIRLAMA İLKELERİ, ÖĞRETİM PAKETİ, ÖĞRETİM PANOSU VE ÖĞRETİM AFİŞİ

Prof. Dr. Ebru DEMİRCİOĞLU, Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0001-8675-5276

Bölüm 3: ÖĞRETİM ARAÇLARI VE ÖĞRETİMDEKİ YERLERİ

Prof. Dr. Ayten KIRIŞ AVAROĞULLARI, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0002-7721-0853

Bölüm 4: TARİH EĞİTİMİ VE DERS KİTABI KULLANIMI

Prof. Dr. Gülin KARABAĞ, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0001-7716-0932

Bölüm 5: TARİH ÖĞRETİMİNDE YAZILI KAYNAKLARIN KULLANIMI

Prof. Dr. Erkan DİNÇ, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0002-0953-3351

Bölüm 6: TARİH ÖĞRETİMİNDE GERÇEK NESNELERİN KULLANIMI

Prof. Dr. Banu ÇULHA ÖZBAŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0003-4691-875X

Bölüm 7: TARİH ÖĞRETİMİNDE BASILI GÖRSELLERİN KULLANIMI

Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞEK, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0003-3591-8180

Bölüm 8: TARİH ÖĞRETİMİNDE FİLM VE BELGESEL KULLANIMI

Doç. Dr. Sezai ÖZTAŞ, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi

ORCID No: 0000-0002-1742-4200

Bölüm 9: TARİH ÖĞRETİMİNDE ÇALIŞMA YAPRAKLARI VE KULLANIMI

Prof. Dr. Selahattin KAYMAKCI, Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0001-5905-9902

Bölüm 10: TARİH ÖĞRETİMİNDE BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ

Doç. Dr. İbrahim TURAN, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0001-5823-2742

Bölüm 11: TARİH ÖĞRETİMİNDE ALTERNATİF MATERYAL KULLANIMI

Doç. Dr. Ramazan KAYA, Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi

ORCID No: 0000-0002-9481-2450

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	iii
--------------	-----

Bölüm 1

Tarih Öğretimi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı

Giriş	1
Tarih Öğretiminin Kısa Bir Tarihçesi.....	2
Tarih Öğretiminde Materyal Kullanımı	5
Yazılı Materyaller	6
Resim ve Grafikler	6
Tepegöz Asetatları	6
Nesneler ve Modeller	7
Ses Kasetleri ve Televizyon Programları.....	7
Video Kasetleri ve Bilgisayar Yazılımları	7
Temel Kavramlar	8
Teknoloji.....	8
Eğitim Teknolojisi.....	9
Öğretim Teknolojisi	9
Öğretim Materyali	10
Öğretim Tasarımı.....	10
Araç-Gereç.....	10
İletişim	11
Sistem.....	11
Tarih	11
Tarih Eğitimi.....	11
Kaynakça	12

Bölüm 2

Tarih Öğretiminde Materyal Hazırlama İlkeleri, Öğretim Paketi, Öğretim Panosu ve Öğretim Afişi

Giriş	13
Materyal ve Öğretim Materyali Nedir?.....	14
Görsel Materyal Nedir?	15
Görsel Öğeler Seçilirken Nelere Dikkat Edilmelidir?	16
Tarih Öğretiminde Materyal	16
Öğretim Materyali Hazırlama Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	19
Öğretim Materyalini Tasarlarken Dikkat Edilecek İlkeler	19
Materyal Tasarım Sürecinde Renk.....	19
Materyal Yapım Aşamasında Dikkat Edilecek İlkeler	31
Tarih Öğretimi İçin Öğretim Paketi, Öğretim Panosu ve Öğretim Afişi	36
Kaynakça	52

Bölüm 3

Öğretim Araçları ve Öğretimdeki Yerleri

Giriş	55
Tarih Derslerinde Televizyon, Video ve Teyp Kullanımı	56
Tarih Derslerinde Görsel Araçların Kullanımı	57
Tepegöz	57
Opak Projektör	58
Yazı ve Gösteri Tahtaları	59
Grafik Materyalleri	60
Şemalar	61
Sonuç	63
Kaynakça	63

Bölüm 4

Tarih Eğitimi ve Ders Kitabı Kullanımı

Giriş	65
Tarih Öğretiminde Ders Kitaplarının Yeri ve Önemi	66
Yapı, Tasarım ve İçerik Bakımından İyi Bir Tarih Ders Kitabında Bulunması Gereken Özellikler ve Ders Kitabı Seçmek İçin Ölçütler	68
İyi Bir Tarih Ders Kitabı Nasıl Olmalıdır?	81
Yeni Hazırlanan Tarih Ders Kitapları	83
Tarih Ders Kitabını Etkili Kullanma Önerileri	87
Etkinlik 1	89
Etkinlik 2	92
Etkinlik 3	92
Etkinlik 4	93
Etkinlik 5	96
Sonuç	96
Kaynakça	97

Bölüm 5

Tarih Öğretiminde Yazılı Kaynakların Kullanımı

Giriş	102
Tarih Öğretiminde Yazılı Kaynaklar	103
Yazılı Kaynaklara Dayalı Öğretim Modelleri	112
Yazılı Kaynaklarla Öğretimin Uygulanması	118
Yazılı Kaynaklarla Öğretim Etkinlikleri	125
Etkinlik 1: Geçmişin Dili: Bir Metni Basitleştirerek Daha İyi Anlama ve Sorgulama	126
Etkinlik 2: Kim Doğru Söylüyor?	130
II. Muradın Tahttan Feragati	132
Sultan Muradın Tahttan Tekrar Feragati ve Üçüncü Defa Cülusu	132
Etkinlik 3: Sınıfta Tarihsel Metin Analizi	135
Sonuç	138
Kaynakça	139

Bölüm 6

Tarih Öğretiminde Gerçek Nesnelerin Kullanımı

Giriş.....	143
Tarih Öğretiminde Gerçek Nesne Kullanımından Kastedilen Ne(değil)dir?.....	144
Tarih Öğretiminde Nesne Kullanımının Gerekliliği	147
Nesne Çözümlemesi	151
Sonuç	157
Kaynakça.....	158

Bölüm 7

Tarih Öğretiminde Basılı Görsellerin Kullanımı

Giriş.....	161
Görsel Algı ve Tarih	163
Tarihsel Görsel Materyaller.....	164
Gerçeğe Yakın Bir Tasvirle Beliren Görseller	164
Tarihsel Fotoğraf.....	164
Tarihsel Resim	167
Karikatür	170
Minyatür	172
Gravürler.....	176
Grafik-Tablo-Çizelge-Şekiller.....	178
Tarih Haritaları	181
Tarih Şeridi (Zaman Çizelgesi).....	183
Sonuç	187
Kaynakça.....	187

Bölüm 8

Tarih Öğretiminde Filmlerin Kullanımı

Giriş.....	189
Tarih Öğretimi ve Filmler	190
Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Film Türleri	191
Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Filmlerin Seçiminde Dikkat Edilecek Hususlar	192
Tarih Öğretiminde Filmlerin Analizi ve Kullanımı	192
Film Gösterimi Öncesi Dikkat Edilecek Hususlar	194
Film Gösterimi Sırasında Dikkat Edilecek Hususlar.....	195
Film Gösterimi Sonrasında Dikkat Edilecek Hususlar ve Yapılabilecek Etkinlikler	195
Tarih Öğretiminde Filmlerin Kullanılmasının Yararlılıkları	196
Tarih Öğretiminde Filmlerin Kullanılmasının Sınırlılıkları.....	198
Sonuç	198
Kaynakça.....	199
Ek 1: Film Kontrol Listesi.....	200
Ek 2: Film Çalışma Yaprığı	201
Ek 3: Örnek Film İzleme Etkinliği	202

Bölüm 9

Tarih Öğretiminde Çalışma Yaprakları ve Kullanımı

Giriş.....	209
Çalışma Yapraklarıyla İlgili Kuramsal Bilgiler.....	211
Çalışma Yapağı Nedir?	211
Çalışma Yaprakları Kullanımının Yararları Nelerdir?	212
Çalışma Yapraklarının Kullanımının Sınırlılıkları Nelerdir?	213
Çalışma Yapraklarının Bölümleri Nelerdir?	213
Çalışma Yaprakları Hazırlanırken Nelere Dikkat Edilmelidir?	215
Çalışma Yaprakları Uygulanırken Nelere Dikkat Edilmelidir?	216
Tarih Öğretimi ve Çalışma Yaprakları	217
Tarih Öğretiminde Çalışma Yapraklarının Kullanım Alanları.....	217
Tarih Öğretiminde Çalışma Yaprakları Hazırlanıp Kullanılırken Hangi Aşamalar Takip Edilmelidir?	219
Sonuç	224
Kaynakça.....	226

Bölüm 10

Tarih Öğretiminde Bilişim Teknolojileri

Giriş.....	233
Tarih Eğitiminde Kullanılabilecek Eğitim Teknolojileri	237
Tarih Eğitiminde İnternet Kullanımı	238
Eğitimde İnternet Kullanımının Faydaları	242
Tarih Eğitiminde Bilgisayar Oyunlarının Kullanımı.....	242
Tarih Eğitiminde Akıllı Tahtaların Kullanımı.....	243
Tarih Eğitiminde Elektronik Kitap (E-kitap) ve E-kitap Okuyucularının Kullanımı	244
Tarih Eğitiminde Tablet Bilgisayarların Kullanımı	245
Sonuç	246
Kaynakça.....	248

Bölüm 11

Tarih Derslerinde Alternatif Materyal Kullanımı

Giriş.....	251
Alternatif Materyallere Duyulan İhtiyacın Sebepleri	252
Öğrenim Ortamında Yeterli Sayıda Araç-Gerecin Olmaması ya da Hiçbir Araç-Gerecin Bulunmaması	252
Var Olan Öğretim Materyallerinin Eğitsel Ölçütlere Uygun Olmaması:	252
Öğrenim Ortamını Zenginleştirme İhtiyacı	253
Alternatif Materyallerin Yararları	253
Alternatif Materyallerin Sınırlılıkları	254
Alternatif Materyal Hazırlarken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	255
Tarih Derslerinde Kullanılabilecek Alternatif Materyal Türleri.....	255
Tarih Derslerinde Kullanılabilecek Alternatif Materyal Örnekleri.....	264
Maket	264
Yap-boz Haritası	265
Levha:.....	266
Kavram Bulmacası	268
Dilsiz Harita	269
Kavram Karikatürü.....	271
Kaynakça.....	273

1. Bölüm

TARİH ÖĞRETİMİ, ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL TASARIMI

Prof. Dr. İsmail H. DEMİRCİOĞLU
Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi

Bölümün Hedeflediği Temel Kazanımlar:

- Tarih, tarih eğitimi, öğretim teknolojisi ve materyal tasarımıyla ilgili temel kavramları açıklar.
- Tarih eğitiminin tarihsel gelişimini açıklar ve değerlendirir.
- Öğretim teknolojisi ve materyal tasarımının öğretim etkinliklerine katkısını değerlendirir.
- Tarih öğretiminde kullanılacak materyal çeşitlerini açıklar.

Giriş

Çağımızda eğitim ve öğretim alanında meydana gelen değişim ve dönüşüm öğretmen eğitimi de etkilemiştir. Bu çerçevede genel kültür, konu alan bilgisi ve pedagojiyle ilgili dersler eğitim fakültelerinin programlarına konulmuştur. Bu derslerden bir tanesi 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı' isimli derstir.

Eğitim fakültelerinin programlarında yer alan 'Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı' isimli ders aracılığıyla aday öğretmenlere önemli nitelik ve beceriler kazandırılmaktadır. Buna karşın bu dersin öğretiminde bazı aksaklıkların bulunduğu da bir gerçektir. Dersin, genel olarak alana uyarlanmadan yürütülmesi önemli sıkıntılar yaratmaktadır. Örneğin tarih öğretmen adaylarının eğitimi aşamasında bu derslerde genellikle alana uyarlama yapılmadan genel bilgiler verilmektedir. Bunun neticesinde tarih öğretmen adayları, öğretim teknolojisi ve materyal tasarımıyla ilgili bilgilerini kendi alanlarında uygulamada sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu durumun ortaya çıkma-

sına neden olan temel faktörlerden birisi, farklı alanlarda bu dersi yürüten öğretim elemanlarının öğretim yapılan derse yönelik uzmanlığının bulunmamasından ileri gelmektedir. Örneğin tarih öğretmenliği programında ‘Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı’ dersinin tarih eğitimi alanında uzmanlığı olmayan genel eğitimciler tarafından yürütülmesi gibi. Buna ilaveten, bu dersin yürütülmesinde yaşanan diğer bir problem ise, her bir alana yönelik ‘Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı’ kitaplarının bulunmamasıdır. Örneğin tarih öğretimini yönelik bu alanda bir ders kitabının bulunmaması tarih öğretmenlerinin yetiştirilmesinde önemli sıkıntılar doğurmaktadır. Bu boşluğu doldurmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Bu bölümde ilk aşmada tarih öğretiminin kısa bir tarihçesi üzerinde durulacaktır. Ardından tarih öğretiminde kullanılabilecek materyallerle ilgili bilgiler verilecek ve son olarak temel kavramlar açıklanacaktır.

Tarih Öğretiminin Kısa Bir Tarihçesi

Geçmiş her dönemde insanın ilgisini çekmiş ve geçmişte nasıldı? ve ne oldu? sorularının cevapları aranmıştır. Bu süreçte insanoğlu geçmişte yaşananları kayıt altında almaya başlamış ve tarih yazımı doğmuştur. 19. Yüzyıla kadar geçmişin, kimi zaman yazılı, kimi zaman sözlü ve ağırlıklı olarak edebi bir anlayışla yazıldığını görmekteyiz. Bu yüzyılda Doğa Bilimleri alanında meydana gelen gelişmeler tarih yazımını da etkilemiş ve Sanayi Devrimi yaşamış ülkelerde tarih yazımında pozitivist anlayışın etkisi görülmüştür. Pozitivist anlayışa bağlı olarak bu dönemde tarih yazımında, ölçülebilir ve gözlenebilir tarihsel veriler önem kazanmıştır. Ölçülemeyen ve gözlenemeyen verilere dayalı olarak yazılan tarihi bilgilerin bilimselliği tartışılmaya başlamıştır.

Geçmişten bugüne tarihin çok değişik amaçlar için kullanıldığını görmekteyiz. Özellikle geçmişe yönelik ilgiyi arttırmak, eğlence, ahlak ve din öğretimi, politik ve ideolojik menfaatler amacıyla tarih kullanılmaktadır (Soutgate, 1997). Tarih, merak uyandıran bir alan olarak görülmüş ve insanların ilgilerini çekmek amacıyla kullanılmıştır. Özellikle tarihsel sohbetler her dönemde insanların ilgilerini çekmiştir. Günümüzde televizyonlarda yapılan tarihsel sohbetlerin popülerliği her geçen gün artmaktadır.

Tarih, yeni nesillere ahlaki ve dini bilgi ve tutum aktarımı amacıyla da kullanılmıştır. Bu hedef doğrultusunda özellikle ahlaki ve dini metinler kullanılmaktadır. Buna ilaveten tarih, günümüzde olduğu gibi, her dönemde ideolojik ve politik amaçlar için kullanılmıştır. Her dönemde iktidara gelmek için meşrutiyet arayanlar tarihi kullanmışlardır. Ayrıca tarih, belirli ideolojileri benimseyenlerin kendi ideolojilerine

tarafıtar kazandırmak için kullandıkları araçlardan birisi olarak karşıımız çıkmaktadır. Buna ilaveten tarih, güçlü bir kimlik oluşturma aracı olarak kullanılmaktadır.

Tarih, geçmişte insanların eylemlerini anlamaya ve yorumlamaya çalışan bir bilim alanı olmasının yanında, aynı zamanda okullarda okutulan bir ders olarak da karşıımıza çıkmaktadır. Formal eğitim öncesi, belirli bir plan ve program olmadan öğretilen tarih, 19. Yüzyılla beraber gündeme gelen zorunlu ve modern eğitim kurumlarının temel derslerinden birisi olarak karşıımıza çıkmaktadır.

Zorunlu eğitimin 1806 yılında Prusya'da doğduğu iddia edilmektedir (Yıldırım, 2010). Bu dönemdeki toplumsal değişimin zorunlu eğitimi zemin hazırladığı görülmektedir. Prusya'da zorunlu eğitimin ortaya çıkış nedenleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Yıldırım, 2010):

- Ordu'nun amaçlarına hizmet edecek itaatkâr askerler yetiştirmek.
- Sanayinin ihtiyaç duyduğu madenleri çıkaracak itaatkâr işçiler yetiştirmek.
- Hükümetlerin emirlerini harfiyen uygulayacak sivil memur sınıfını yetiştirmek.
- Sanayi kurumlarının ihtiyaç duyduğu memurları yetiştirmek.
- Kritik konu ve sorunlarda birbiriyle paralel düşünen vatandaşlar yetiştirmek (Hern, 2008, s. 74 aktaran Yıldırım, 2010).

Zorunlu eğitimin ortaya çıkış nedenleri incelendiği zaman, o dönemde eğitime yüklenen görevlerin yerine getirilmesinde tarih dersinin önemli rol oynayabileceği görülmektedir. Ordu, devlet ve sanayi kurumlarının ihtiyaç duyduğu itaatkâr ve birbiriyle paralel düşünen bireylerin yetiştirilebilmesi için tarih dersleri anahtar rol oynayabilirdi. Bu bağlamda toplumun genelini eğitmeyi amaçlayan modern eğitim kurumlarında tarihin sistemli bir ders olarak okutulmaya başlanmasını, 19. Yüzyılın başına tarihlemek mümkündür. Bu dönemde ağırlıklı olarak milli kimlik gelişimi ve itaatkâr insan yetiştirme anlayışına dayanan tarih öğretimi, çok uzun bir süre bu amaç doğrultusunda kullanılmıştır (Demircioğlu, 2010). Geleneksel tarih öğretim anlayışı olarak nitelendirebileceğimi bu yaklaşım, bugün hala ekonomik ve teknolojik açıdan geri kalmış dünyada devam etmektedir (Demircioğlu, 2010).

II. Dünya Savaşı'na kadar tarih dersleri itaatkâr ve iyi vatandaş yetiştirme hedefiyle kültür aktarımı esasına dayalı olarak öğretilmiştir. Ancak bu dönemde, demokratikleşme, insan haklarının önem kazanması ve savaşların engellenmesinde eğitimin rol oynayabileceği fikri, özellikle gelişmiş dünyada tarih öğretim anlayışını değiştirir. Buna ilaveten teknolojik ve ekonomik gelişmeler yaşamı daha karmaşık bir hale getirmiş ve bireylerin sahip olması gereken beceri ve nitelikler çeşitlenmiştir. Bu gelişmeler geleneksel tarih öğretimini tartışmaya açmıştır. Bu dönemde tarih öğretiminin amaçlarının yoğun olarak tartışıldığı yerlerden birisi İngiltere'dir. 1960'lı yılların sonunda